

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 4. februar 2022
Kontor: Politikontoret
Sagsbeh: Line Herbæk Larsen
Sagsnr.: 2022-0030-7052
Dok.: 2277919

Besvarelse af spørgsmål nr. 421 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 421 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 5. januar 2022. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Nick Hækkerup

/

Maria Carlsson

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 3392 3340
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 421 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren kommentere artiklen »Justitsministeren skal forklare sig«, Nordjyske Stiftstidende, den 3. januar 2022, side 4, og svare på følgende:

- Hvad er årsagerne til, at kritikprocenten fra Det Uafhængige Politiklagenævn er faldet drastisk over årene siden dets oprettelse?
- Hvad er ministerens kommentar til, at advokat Rasmus Amanusson kun har vundet en sag i Det Uafhængige Politiklagenævn og finder det så godt som nytteløst at klage, fordi det aldrig giver et resultat til borgerens fordel og ofte udløser en modsigtelse fra politiet selv?
- Hvad er ministerens kommentar til, at Det Uafhængige Politiklagenævn ofte ikke kan indhente videobeviser i sagerne, fordi de ikke kan findes eller at kameraet ikke virker?
- Hvad er ministerens kommentar til kritikken af, at de ansatte i Det uafhængige Politiklagenævn har rod i politiet selv eller justitsministeriet, og derfor ikke anses som uafhængigt?
- Hvad er ministerens kommentar til, at selv i sager, hvor der rejses kritik, fører disse ikke til en egentlig retssag?”

Svar:

1. Det er afgørende for retssikkerheden, at vi har et velfungerende, uafhængigt klagesystem, hvor der både hos befolkningen og politiet er tillid til, at behandlingen af klager over personale i politiet og anklagemyndigheden foregår korrekt, objektivt og retssikkerhedsmæssigt forsvarligt.

Det er i den forbindelse vigtigt at holde sig for øje, at formålet med politiklageordningen er at undersøge, om der er grundlag for at pålægge personale i politiet og anklagemyndigheden et individuelt ansvar for en konkret adfærd. Politiklagemyndighedens opgave er på den baggrund at udtale kritik i de sager, hvor der på baggrund af sagens oplysninger er fagligt belæg herfor. Ordningen har derimod ikke til formål at sætte fokus på klagernes oplevelse af mødet med politiet, og derfor bliver vi også nødt til at anerkende, at vi aldrig kommer i en situation, hvor alle dem, der klager, er tilfredse med sagens udfald.

Det kan derfor aldrig være en målsætning i sig selv, at der udtales kritik i et bestemt antal sager, ligesom jeg heller ikke mener, at man udelukkende kan se på antallet af sager, hvori der udtales kritik, når man skal vurdere, om ordningen er velfungerende.

Jeg er naturligvis åben for at drøfte eventuelle gode idéer til tiltag, som kan være med til at forbedre og styrke Den Uafhængige Politiklagemyndigheds virke som klageinstans, men det er min opfattelse, at vi med Den Uafhængige Politiklagemyndighed overordnet set har en velfungerende ordning for behandling af klagesager over personale i politiet og anklagemyndigheden.

2. Det kan i den forbindelse supplerende oplyses, at der i 2017 blev gennemført en evaluering af Den Uafhængige Politiklagemyndighed, som var udarbejdet af lektor i kriminologi ved Københavns Universitet, Lars Holmberg. Evalueringen konkluderede bl.a., at det er lykkedes at etablere en klagemyndighed, som af flertallet blandt klagerne opfattes som uafhængig, og som synes at have givet flere mod på at klage over politiet – uden at andelen af klagerne, der er tilfredse med behandlingen af deres klage af den grund var øget, idet de utilfredse fortsat udgjorde det store flertal.

Som mulig årsag til utilfredsheden med behandlingen af klagesagerne pegede evalueringen på, at klagerne som regel ønsker en reaktion fra politiet ud over straf og irrettesættelse. Det kan for eksempel være en undskyldning, ændringer i praksis eller ledelsesmæssigt fokus på uhensigtsmæssig adfærd, hvilket ikke falder inden for ordningens formål.

Evalueringen konkluderer herefter, at det nuværende system med en uafhængig politiklagemyndighed nok er den bedste ordning, der kan tænkes, hvis det overordnede fokus for klagesystemet fortsat skal være at afdække politipersonalets mulige individuelle ansvar og kritisable eller strafbare handlinger.

Evalueringen blev den 5. april 2017 oversendt til Folketingets Retsudvalg og dannede grundlag for en drøftelse af ordningen blandt Folketingets partier.

3. Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Den Uafhængige Politiklagemyndighed (Politiklagemyndigheden), Rigsadvokaten og Rigspolitiet.

Politiklagemyndigheden har oplyst følgende:

”For så vidt angår spørgsmål 1 kan det oplyses, at Politiklagemyndigheden er en uafhængig myndighed, som undersøger og

træffer afgørelse vedrørende klager over politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager) og efterforsker anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten (straffesager).

Politiklagemyndigheden har udarbejdet en oversigt over behandlede adfærdsklagesager siden myndighedens start i 2012. Oversigten vedlægges i kopi.

Politiklagemyndigheden kan i den forbindelse oplyse, at spørgsmålet om, hvorvidt en sag afgøres med, at der udtales kritik af politipersonalets adfærd, afhænger af oplysningerne og omstændighederne i den konkrete sag. Politiklagemyndigheden har således ikke en målsætning om, at der skal udtales kritik i et bestemt antal sager.

Politiklagemyndigheden kan endvidere oplyse, at myndigheden ikke har ændret praksis i forhold til myndighedens vurdering af, hvornår en sag kan give grundlag for at udtale kritik af politipersonalets adfærd.

Det beror således altid på en konkret vurdering af den enkelte sag, om der er grundlag for at udtale kritik af politipersonalets adfærd, og antallet af sager, hvor der udtales kritik, kan derfor variere fra år til år.

For så vidt angår spørgsmål 2 kan det oplyses, at det bl.a. er Politiklagemyndighedens vision gennem opgavevaretagelsen og som uafhængig myndighed at skabe størst mulig tillid både hos offentligheden og politiet til, at sager vedrørende politiets personale behandles korrekt, objektivt og retssikkerhedsmæssigt forsvarligt.

Politiklagemyndighedens efterforskning foretages i overensstemmelse med objektivitetsprincippet, som betyder, at Politiklagemyndigheden er forpligtet til at udføre sine undersøgelser på en objektiv måde.

Følgende fremgår bl.a. af bemærkningerne til lov nr. 404 af 21. april 2010 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Ny politiklageordning m.v.) om Politiklagemyndighedens organisation mv.

”Med hensyn til behandlingen mv. af straffesager bør Politiklagemyndigheden være undergivet anklagemyndighedens generelle instrukser (fra Rigsadvokaten og statsadvokaterne). Myndigheden skal således følge de generelle forskrifter og direktiver om efterforskningen i straffesa-

ger, der kommer fra navnlig Rigsadvokaten, mens efterforskningen i konkrete sager gennemføres af Politiklagemyndigheden.”

Det er Politiklagemyndighedens generelle indtryk, at politiet typisk vil have rejst sigtelse mod borgeren i umiddelbar tilknytning til den episode, der klages over, og derved inden, at en eventuel klage indgives til Politiklagemyndigheden.

For så vidt angår spørgsmål 3 kan det oplyses, at Politiklagemyndigheden i forbindelse med både undersøgelsen af adfærdsklagesager og efterforskningen af straffesager har en fast procedure for, hvordan det som en af Politiklagemyndighedens første dispositioner i sagen sikres, at videoovervågning, der måtte foreligge, indhentes til sagen.

Det følger således af Politiklagemyndighedens sagsflowskema vedrørende straffesager, at en efterforsker i forbindelse med modtagelsen af en ny sag iværksætter eventuelle uopsættelige efterforskningsskridt, f.eks. indhentelse af lyd/video.

Politiklagemyndigheden bestræber sig således på at sikre relevant videoovervågning, såfremt videoovervågningen foreligger på tidspunktet for anmeldelsens modtagelse hos Politiklagemyndigheden.

Som udgangspunkt vil Politiklagemyndigheden selv tage kontakt til indehaveren af videoovervågningen med henblik på sikringen heraf. I nogle tilfælde vil Politiklagemyndigheden modtage videoovervågning fra politiet, f.eks. såfremt videoovervågningen er en del af en sag, som Politiklagemyndigheden modtager eller rekvirerer fra politiet som led i opstarten af efterforskningen af en ny anmeldelse.

For så vidt angår spørgsmål 4 kan det oplyses, at de fleste af Politiklagemyndighedens efterforskere og jurister tidligere har arbejdet i politiet eller anklagemyndigheden.

Følgende fremgår bl.a. af bemærkningerne til lov nr. 404 af 21. april 2010 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Ny politiklageordning m.v.) om Politiklagemyndighedens organisation mv.:

”Udvalget finder ikke grundlag for at foreslå særlige regler for sammensætningen af personalet i Politiklagemyndigheden, f.eks. i relation til tidligere arbejde i politi eller anklagemyndighed. Der er efter udvalgets opfattelse på den ene side intet til hinder for, at en medarbejder har en politimæssig uddannelse og tidligere har gjort tjeneste i politiet, mens dette på den anden side ikke kan stilles som

betingelse. Det må nok forventes, at der vil være en meget stor andel af efterforskere med politimæssig baggrund, herunder tidligere politipersonale. Også personer, der har en politimæssig uddannelse, men som har været beskæftiget med andet arbejde i en periode, vil være en mulighed som efterforskere i Politiklagemyndigheden. Udvalget fremhæver, at hver enkelt medarbejder i Politiklagemyndigheden i sit daglige virke bør have for øje, at myndigheden er uafhængig af politiet og anklagemyndigheden. Udvalget finder ikke anledning til at stille forslag om en ”karantæneperiode” for tidligere medarbejdere i politiet. Udvalget har herved navnlig lagt vægt på, at det vil være særdeles vanskeligt at skaffe kvalificerede efterforskere, hvis der stilles krav om en sådan karantæneperiode.”

Det fremgår bl.a. af Politiklagemyndighedens rekrutterings- og fastholdelsespolitik, at Politiklagemyndigheden ønsker at tiltrække de bedst kvalificerede ansøgere, som besidder en høj faglighed og personlig integritet, og som har solid, relevant erfaring i bagagen. Det fremgår endvidere, at Politiklagemyndigheden har en målsætning om at rekruttere medarbejdere bredt og opfordrer interesserede ansøgere, herunder ansøgere uden politimæssig baggrund, til at søge stillinger hos Politiklagemyndigheden.

For så vidt angår spørgsmål 5 kan det oplyses, at Politiklagemyndigheden i straffesager mod politipersonale efterforsker sagen, mens det er statsadvokaten, der tager stilling til tiltale-spørgsmålet. Såfremt der rejses tiltale i sagen, vil sagen blive afgjort af retten. Hvis der ikke rejses tiltale, eller sagen ikke gennemføres til fældende dom, kan Politiklagemyndigheden efterfølgende behandle sagen som en adfærdsklage over politipersonalet, jf. nedenfor.

I adfærdsklagesager træffer Politiklagemyndigheden afgørelse i sagen. Afgørelsen er endelig og kan ikke påklages til en anden administrativ myndighed. Hvis Politiklagemyndigheden udtaler kritik, vil der eventuelt efterfølgende blive rejst en disciplinærsag mod den indklagede, der har udvist en kritisabel adfærd. Det er ansættelsesmyndigheden (typisk Rigspolitiet), der træffer afgørelse om en eventuel disciplinær sanktion.”

Rigsadvokaten har endvidere oplyst følgende:

”For så vidt angår spørgsmål 5 kan det oplyses, at tiltale-spørgsmålet i sager om mulige strafbare handlinger begået af politipersonale afgøres af anklagemyndigheden. Vurderingen af tiltale-spørgsmålet foretages med udgangspunkt i Politiklagemyndighedens efterforskning og redegørelse om sagen, jf. retsplejelo-

vens § 1020 d og e. Statsadvokaten har i den forbindelse mulighed for at anmode Politiklagemyndigheden om at foretage yderligere efterforskning.

Anklagemyndighedens vurdering af tiltalespørgsmålet i forhold til politipersonale foretages – som i forhold til andre personer – i overensstemmelse med det såkaldte objektivitetsprincip, der er et fundamentalt princip i dansk retspleje, og som regnes for en af de vigtigste retssikkerhedsgarantier. Princippet betyder, at anklagemyndigheden og politiet er forpligtet til at udføre deres undersøgelser på en objektiv måde, jf. f.eks. Eva Smith, Straffeproces (7. udg., 2013, s. 17) og Michael Kistrup m.fl., Straffeprocessen (3. udg., 2018, s. 25).

Objektivitetsprincippet fremgår af retsplejelovens § 96, stk. 2, der har følgende ordlyd:

”De offentlige anklagere skal fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader, og derved ikke blot påse, at strafskyldige drages til ansvar, men også at forfølgning af uskyldige ikke finder sted.”

Det følger således af objektivitetsprincippet, at anklagemyndigheden skal påse, at strafskyldige drages til ansvar, og at forfølgning af uskyldige ikke finder sted. Det er et grundlæggende krav, som gælder i alle dele af anklagemyndighedens virke, og som indebærer, at anklagemyndigheden kun bør iværksætte strafforfølgning, når det vurderes, at der er rimelig udsigt til, at strafforfølgningen vil føre til, at en person bliver dømt for et strafbart forhold.

I de tilfælde, hvor statsadvokaten har vurderet, at der ikke er grundlag for at rejse en straffesag mod politipersonalet, har forurettede og andre med en væsentlig, individuel og retlig interesse i sagen og dens udfald mulighed for at påklage afgørelsen til Rigsadvokaten, jf. retsplejelovens § 1020 d, stk. 2. Politiklagemyndigheden har ligeledes mulighed for at klage over afgørelsen, jf. § 1020 e, stk. 4.

Det bemærkes afslutningsvist, at der i de tilfælde, hvor Politiklagemyndigheden har afvist en anmeldelse om et eventuelt strafbart forhold begået af politipersonale under henvisning til, at der ikke er grundlag for at indlede efterforskning, er klageadgang til statsadvokaten, jf. retsplejelovens § 1020 d, stk. 2.”

Rigspolitiet har desuden oplyst følgende:

”For så vidt angår spørgsmål 2 kan det oplyses, at politiet ifølge retsplejelovens § 742, stk. 2, efter anmeldelse eller af egen drift kan iværksætte efterforskning, når der er en rimelig formodning

om, at et strafbart forhold, som forfølges af det offentlig, er begået.

Det følger heraf, at det er en betingelse for, at politiet kan rejse sigtelse mod en person, at der er rimelig grund til mistanke om, at den pågældende person har begået et strafbart forhold, der er undergivet offentlig påtale.

Politiets vurdering af, hvorvidt der foreligger et tilstrækkeligt stærkt mistankegrundlag, skal foretages på et objektive grundlag og beror altid på en konkret og individuel vurdering af en sags faktiske omstændigheder og på politiets konkrete skøn. Der er således ikke fastsat objektive kriterier for, hvornår en mistanke bør føre til en formel sigtelse og indledning af nærmere efterforskning.

Politiet har løbende pligt til under en efterforskning at overveje, om der er grundlag for at rejse en sigtelse mod en person, herunder ved eventuelle nye oplysninger i en sag.

Det er Rigspolitiets opfattelse, at politiet typisk vil have rejst sigtelse mod borgeren i umiddelbar tilknytning til den episode, der klages over, og derved inden, at en eventuel klage indgives til Politiklagemyndigheden. Rigspolitiet kan på den baggrund ikke tilslutte sig, at en klage fra en borger vedrørende personale ansat i politiet eller anklagemyndigheden ofte resulterer i en modsigtelse.

Såfremt politiet sigter en person, sker dette med henblik på i fornødent omfang at foretage nærmere efterforskning og klarlægge, om betingelserne for at pålægge strafansvar eller anden strafferetlig retsfølge er til stede og for at tilvejebringe oplysninger til brug for sagens afgørelse.

For så vidt angår spørgsmål 5 kan det oplyses, at Politiklagemyndigheden undersøger og træffer afgørelse i en adfærdsklage efter retsplejelovens kapitel 93 b. Politiklagemyndigheden underretter herefter politiet om sin afgørelse, der tager stilling til, om kritikken skal have tjenstlige konsekvenser.

Det er Rigspolitiets opfattelse, at en kritik eller beklagelse af en polititjenestemandes adfærd over for borgerne som udgangspunkt bør have tjenstlige konsekvenser. Det er således også Rigspolitiets praksis, at i de sager, hvor Politiklagemyndigheden udtaler kritik, vil dette medføre, at der indledes en disciplinærsag.

Det er Rigspolitiet, der – på baggrund af en indstilling fra politikredsen – træffer afgørelse i disciplinærsager. Hvis Politikla-

gemyndigheden har udtalt kritik, vil dette ifølge praksis sædvanligvis medføre, at der ikendes en sanktion. Har Politiklagemyndigheden skærpet sin kritik, vil dette afspejle sig i sanktionsniveauet i den konkrete disciplinærsag.”